

Neológ rabbik

Fischer Antal Enoch (1826-1896) főrabbi

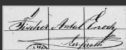
Fischer Antal Enoch 1826-ban született Izsákon. Tanulmányait Nyitrán és Pozsonyban végezte, majd a prágai egyetemen filozófiát tanult. 1852-től a dunaföldvári zsidó közösség rabbija.

1846 augusztusában az újitók és a konzervatívok küzdelmének csúcspontján került Makóra, ahol a viták lecsendesítését várták tőle. A makói közösség élére a szegedi, az aradi, a kecskeméti és a budai rabbi ajánlására került. 1971-től az önálló kongresszusi (neológ/reform) közösség főrabbijaként szabad utat nyitott az újítási törekvéseknek.

Utóda, Kecskeméti Ármin így ír róla:
"Példaképe az igazi papnak: szelíd békessége erkölcsi komolysággal és szeretettel teljes. Mély rabbinikus tudományával s széleskörű világi műveltségével az ország legelső rabbijai közé tartozott. Egyéniségének és munkálkodásának szelleme feléje fordította mindenkinek becsületét".

Makói működésének tizedik évfordulóján a zsidóság fáklyás menettel tisztelgett előtte.

Idősebb fia, **Fischer Jakab** pszichiáterként a pozsonyi kórház főorvosa, kisebbik fia, **Makai (Fischer) Emil** költő, újságíró a századforduló irodalmi életének egyik jelentős alakja volt.

Dr. Kecskeméti Ármin (1874-1944) főrabbi

A mártírhálalt halt tudós makói rabbi 1874-ben született Kecskeméten. Tanulmányait az Országos Rabbiképző Intézetben végezte, majd bölcsészdoktori diplomát szerzett. Temesvári próbaszónoklata után, 1896-ban a makói neológ zsidó közösség rabbijává választották. Élete hátralévő részét Makón töltötte egészen 1944. június 16-ig, amikor hitsorsosaival együtt deportálták. Valószínűleg Auschwitzban hunyt el.

Kecskeméti Ármin a 19. század utolsó éveinek és a 20. század első évtizedeinek meghatározó személyisége. Rabbiként és tudósként országos hírnevet szerzett. 1929-től a Szegedi Egyetem magántanára. Tudományos munkássága jelentős: történelmi, irodalomtörténeti szintézisei máig tudományos értékkel bíró alapművek.

Schöner Alfréd így ír munkásságáról:

"A zsidó irodalom története I.-II. című (Budapest, 1908-1909) munkáját az IMIT jutalomban részesíti. Teljességében egyedülálló, tájékozottságában felkészültségében, műveltségében szinte nélkülözhetetlen mű. (...) Az IMIT adta ki a babilóniai fogságtól napjainkig terjedő zsidó történelmet. (A zsidók egyetemes története, I.-II. Budapest, 1927.), amely a nem-zsidókkal való minden életközösség formáit akarja mindenütt kidomborítani. Társadalomtörténet, művelődéstörténet és gazdaságtörténet egyszerre. Később, tudományos munkában érkezik a babilóniai fogságot megelőző korról. (Izrael története a bibliai korban. Budapest, 1942.)

Az eseményeket tudományos igényességgel alátámasztó, nagy érdeklődést kiváltó munka. Sajnálatos, hogy testvére, Kecskeméti Lipót, tudós nagyváradi rabbi által befolyásolt ékes, de nehéz stílusa itt is dominál. Irodalomtörténeti és történeti munkái - melyek az érdeklődő olvasókhöz emiatt nehezen juthattak el - kisebb könyvtárral felérnek. A Csanád megyei zsidók monográfiája egyike a legértékesebb ilyen jellegű alkotásoknak. (...) A századforduló liberalizációja befolyásolta a korszellemet. Lükettő életet vitt a fejlődést óhajtó, magyar zsidóság vérkeringésébe. Ez a megváltozott légkör hatott a rabbikra is. A hivatásteljesítés fogalma átértékelődött. A múlt szeretetének és a jövő formálásának szimbiózisa szükségesnek mutatkozik. Dr. Kecskeméti éles elmével felfigyelt a tényekre, fogékony lelkiállaga átvette a külvilág rezgéseit. Természetes közvetlenséggel adott helyt azoknak a pozitív változásoknak, amelyekre kutató szeme mindenütt felfigyelt. A liturgia archaikus jellegéhez ragaszkodott, de a dekoratív külsőségek is alkotó elemei lettek az irányítása alatt lezajlott istentiszteleteknek. Javaslatára alakult meg a húsz-huszonöt főt számláló kórus, melyet gyönyörű csengésű, ősi dallamokat megszólaltató orgona kísért. Szombatoként diák-istentiszteleteken kellett megjelenni a zsidó iskola növendékeinek, hogy együtt, közösen hallgassák a neves főrabbi nemes veretű, mindenkihez szóló prédikációit. Betegágyán is tanított. Begipszelt lába, a balesete okozta szobafogság sem akadályozta meg abban, hogy tanítsa. Az ideális családi életet élő mesterem a papi funkcióit s a tudományos munkát egyszerre lelehetette a tanítás. Akár egyetemi szinten, Szegeden, akár a kicsinyeknek Makón..."

Iker fiai 1901-ben születtek. **Kecskeméti György** Budapesten szerzett bölcsészdoktori diplomát, majd a pesti zsidó gimnázium tanára lett. 1931-ben a német nyelvű, baloldali Pester Lloyd munkatársa, majd 1935-től felelős szerkesztője. Emellett a Szép Szó és a Századunk lapokban is publikált. A német megszállás után deportálták, Auschwitzban hunyt el.

Kecskeméti Ármin másik fia, **Kecskeméti Pál** az 1920-as években a Századok munkatársa. 1927-től Berlinben élt, ahol Peter Schmiedt néven írta politológiai helyzetjelentéseit a Harmadik Birodalomról. A harmincas évek végén az Egyesült Államokba távozott, ahol kapcsolatba került Bartók Bélával. Kaliforniában a szociológia professzora volt. Kiadta sógorának, Mannheim Károlynak a műveit. 1980-ban hunyt el Washingtonban.

Főbb művei: Meaning, communication and value (Chicago 1952); Strategic surrender. The politics of victory and defeat (Stanford 1958); The unexpected revolution. Social forces in the Hungarian uprising (Stanford 1961).

Kecskeméti Ármin főbb művei:

A zsidók egyetemes története I-II.
Bp., 1927.

A zsidó irodalom története I-II.
(IMIT kiadás) Bp., 1908.

A "zsidó" a magyar népköltészetben és színműirodalomban
Bp., 1896.

Izrael története a bibliai korban
(Tábor kiadás) Bp., 1942.

A Csanádvármegyei zsidók története.
(Csanádvármegyei Könyvtár 16.)
Makó, 1929.

(Urbancsok Zsolt)

Dr. Kecskeméti Ármin Egyesület
Makó 6900, Vorhand rabbi tér 3.
Levelezési cím: Makó 6900, Apaffy u. 17/a
e-mail: kae.mako@gmail.com